

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

51. Quid, & quotuplex sit irregularitas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

Quid, & quotuplex sit irregularitas.

CAPVT LI.

Irregularitas, si vocabuli significationem attendamus, dupliciter accipitur, large, & strictè; irregularis enim idem significat, ac sine regula, seu qui non est secundum regulam: cum autem certa sit ordinandorum regula, qua conditiones eorum, & qualitates præscribuntur, omne id, quod contra talè regulam est, facit hominem irregularem, & hæc est irregularitas large sumpta, quæ complectitur excommunicationem, suspensionem, & interdictum, & quidquid deuiat ab eo, quod in ordinando requiritur. Strictè verò accipitur pro impedimentis, quæ ex certis defectibus, aut delictis iure adnotatis proueniunt, propter quæ homo ab ordinibus repellitur. Hanc distinctionem irregularitatis considerarunt Hostien. & Innocen. cap. nisi cum pridem de renuci. & Specula. tit. de dispens. In præsentibus autem de irregularitate strictè accepta loquimur, quam, prætermisissis aliorum definitionibus, sic possumus facilius & perfectius definire. *Est canonica inhabilitas ordines suscipiendi, aut susceptos exercendi à solo iure proueniens.* Cuius definitionis pars prima est, *inhabilitas.* homo enim irregularis inhabilis est ad aliquid agendum, aut suscipiendum, non quidem ad omnia, sed ad ea, quæ explicantur in secunda parte definitionis, nimirum *suscipiendi ordines, aut eos exercendi;* non enim omnis inhabilitas est irregularitas, sed ea tantum, quæ est respectu ordinum: sunt enim quædam iuris inhabilitates ad beneficia: nam simoniacus, etiam facta pœnitentia, inhabilis est ad illud beneficium, super quod commissa est simonia, cap. penul. de elect. Sunt etiã aliæ inhabilitates ad prælaturas, dignitates, & beneficia, vt habetur cap. i. de fil. presb. & cap. in quibusdam, de pœnis, & alijs in locis, quæ non dicuntur irregularitates: nam irregularitas est inhabilitas proxima, ac directâ ad ordines suscipiendos, aut exercendos, dico proximam, & directam, nam irregularis sæpe etiam est inhabilis ad beneficium, vt dicemus inferius; tamen consequenter, & indirectè, quatenus qui inhabilis est ad officium, inde est inhabilis ad beneficium: at primò, & immediate irregularitas facit hominem inhabilem ad ordines, sic quidem, si irregularitas est ante susceptionem ordinum, facit ineptum ad suscipiendum: si verò post susceptos superuenit,

facit inhabilem ad exercitium eorum: si verò superueniat, partim post aliquos susceptos, partim ante alios nondum susceptos, tunc facit inhabilem ad vtrumque, nempe ad suscipiendum, & exercendum, quamuis non semper, vt postea declarabitur, propterea dicitur inhabilitas suscipiendi, aut exercendi ordines.

Tertia pars est, *canonica*: dupliciter enim aliquis potest esse inhabilis ad ordines, vno modo iure diuino, quando nempe diuino iure aliquis ab ordine expellitur, & talis inhabilis & incapax est, vt si ei ordo conferatur, nec characterem recipiat, nec ordinatus vere dici possit: talis est fœmina, quæ diuino iure ordinis est incapax, vt inter Theologos tradunt Nau. 4. sen. d. 25. art. 2. q. 1. & Duran. cad. d. q. 2. Inter Iurisperitos verò Archid. 17. qu. 4. can. si quis suadente et. d. 32. et presbyter et. 27. q. 1. can. Diaconessam. vbi expresse dicitur, feminam characterem non posse suscipere, si ordinari attemptatur. Talis etiam est non baptizatus, etiam si sit fidelis, & condatur. hic, si ordinetur, non recipit characterem, quia iure diuino repellitur; est enim baptisimus ianua sacramentorum, hoc habetur cap. presbyter. & cap. veniens de presbyt. non baptiz. Isti sunt irregulares, largè tamen, non stricte, nunc loquimur: irregularitas enim stricte sumpta præsupponit subiectum capax ordinis; arceat autem, & prohibet eum ob aliquam causam, quæ ex defectu, aut delicto provenit, & hæc est iure humano Ecclesiastico introducta, vt dixit Innocen. cap. nisi eum pridem. de renunc. & cap. ad obedientiam, de homici. falluntur enim, vt inferius dicemus, qui bigamos incapaces putant, quasi fœminas, aut qui homicidas iure diuino repelli à promotione putant; est enim irregularitas iure humano inducta. hinc est, vt si irregularis ante dispensationem ordinetur, ordo teneat, & character imprimatur; per irregularitatem enim fit quidem inhabilis, sed non ad susceptionem, sed ad rectam, & legitimam susceptionem, multa enim, etiam si male fiant, facta tamen tenent.

Quarta pars definitionis est, à solo iure proueniens, in quo differt ab excommunicatione, suspensione, & interdico, quæ tum ab homine, tum à iure contrahuntur, suntque censure Ecclesiasticæ semper propter peccatum iniectæ: at irregularitas non est censura, nec inter eas computatur, vt habetur cap. quarenti. de verbor. signifi. & sæpe sine peccato contrahitur.

semper autem à iure, nunquam ab homine est. Ecce quid sit irregularitas.

Quantum autem ad eius diuisionem, varie quidem Doct. diuidunt, tamen communior, & verior diuifio, quam antiqui secuti sunt, ea est, si diuidamus in duas; Vnam, quæ procedit ex defectu; Alteram quæ procedit ex delicto. sic diuisit Panorm. c. nisi cum pridem. de renunci. & ante eum Hosti. Innoc. in eodem c. & Specul. lib. i. tit. de dispensat. hi enim tres præter irregularitatem generaliter sumptam, quæ omne impedimentum promotionis complectitur, quæ, uti diximus, non est ea, de qua nunc loquimur, duas alias diuidunt: Vnam ex defectu, alteram ex delicto. Est autem caute obseruandum, quæ ex defectu, quæ verò ex delicto dicatur; nam multiplex est inter eas differentias.

Primò quidem quæ nascitur ex defectu, ablato defectu sæpe tollitur: at quæ ex delicto, semper manet, etiam remisso peccato, donec dispensetur super irregularitate, ut dicit Præposit. can. minor d. 50. dixi, sæpe, quia aliqua irregularitas, quæ est ex defectu, etiam ablato defectu manet, ut inferius constabit.

Secundò, quæ est ex delicto, prohibet promotionem nondum acceptorum ordinum, & in susceptis ministerium: at quæ ex defectu, non semper in susceptis prohibet ministrare.

Tertiò, quia per Concil. Triden. sess. 24. c. 6. datur Episcopis facultas dispensandi in irregularitatibus omnibus ex occulto delicto prouenientibus, non autem ex defectu. Interest ergo multum scire, quæ sit ex delicto, quæ vero ex defectu. Illa ergo est ex delicto, quæ immediate oritur ex delicto, quando nimirum aliquis irregularitatem contraxit propter delictum. Illa vero est ex defectu, quando contrahitur immediate propter defectum, nimirum quando homo irregularis est, quia defectum habet, quod explicatur, illegitimus irregularis est, ut paulo inferius dicemus, absque dubio irregularitas hæc procedit ex peccato parentum, nisi enim parentes fornicati essent, non oriretur proles illegitima; tamen irregularitas illegitimi non dicitur ex delicto, quia proxima, & immediata causa irregularitatis non est peccatum parentum, aliter enim essent etiam ipsi irregulares, sed est defectus prolis ipsius, quæ natiuitatem habet infectam. Ideo irregularitas hæc ex defectu est. At qui iniique occidit hominem, irregularis est ex delicto, quia Eccle-

si cum voluit arere ab ordine, non quia ei aliquid defuit, propter peccatum, & delictum homicidij. Quæ ergo irregularitas est ex delicto, nascitur proximè, & immediatè ex delicto, quæ vero ex defectu, immediatè oritur ex defectu. Sub his duobus diuisionis membris multæ species irregularitatum comprehenduntur, ideo subdiuisione opus est. Incipiamus ergo a his, quæ ex defectu proueniunt: sunt autem huiusmodi multæ ad octo enim capita reducuntur, quædam sunt ex defectu natalium, quædam ex defectu originis, quædam ex defectu honorationis, quædam ex defectu ætatis, quædam ex defectu honestæ famæ, quædam ex defectu corporis, quædam ex defectu animæ, quædam postremo ex defectu sacramenti. Ad hunc ræ numerum eas reduxit Præposit. can. i. d. 50. Singulas explicare accedamus.

Priusquam autem earum explicationem aggrediamur, generaliter obseruandum, pro omnibus irregularitatibus, non quodcumque crimen, nec quemcumque defectum inducat irregularitatem, nisi quando id in iure est expressum, nulla namque irregularitas est statuenda; nisi quæ in iure habetur expressa: quam doctrinam omnes Doctores recipiunt, propter cap. is. qui. de sen. excomm. in 6. vbi id habetur cautum. Aduertenda est etiam doctrina Innoc. c. ad audientiam, de homic. nempè Iudicem non debere aliquem in dubio censere irregularem. Panormitan. in eodem capit. dicit, hanc doctrinam communiter allegari pro notabili: ipse tamen non reputat indistinctè veram, distinguit enim, aut agitur de irregularitate in foro contentioso ad imponendam, aut infligendam pœnam pro irregularitate contracta; Aut agitur in foro pœnitentiæ ad iniungendam pœnitentiam in salutem animæ. In priori casu censet veram esse doctrinam Innocentij in posteriori vero non, in eo enim tutior pars semper est diligenda, etiamsi durior sit, quia minus est periculum in tenendo, & iudicando esse irregularem, Nauar. capit. si quis autem. de pœnitent. d. 7. numer. 35. quem sequitur Couar. tractat. de homicidio, paulò post principium, distinctionem Panorm. rejiciunt, aliamque supponunt dicentes, dubium posse esse duplex, aut de iure, aut de facto, de iure quidem, quando dubitatur, an talis irregularitas sit contenta in iure, quia iura non expressè de ea loquuntur, in quo casu iudex non debet censere aliquem irregularem, & hæc est decisio c. is. qui. de sen. excomm. in 6. vbi habetur, non deberi aliquem irregularem reputari.

nisi

nisi sit irregularitas iure expressa.

Alterum dubium est de facto, quando nimirum irregularitas est in re expressa, tamen dubitatur de facto alicuius, an sit tale, quod irregularitatem inducat iure expressam, quo casu dicunt, tam in vno foro, quam in altero debere Iudicem reputare aliquem irregularem. Exempla habemus cap. ad audientiam. de homi. verbi gratia, vulneravit presbyter quendam de familia sua, qui conualescens à vulnere, grauiori superueniente infirmitate mortuus est. Hic erat dubium de facto, an ex illo vulnere orta fuerit infirmitas, nec ne; si enim certum esset factum, nempè ortam esse, de iure irregularitas dubia non est; Pontifex autem iudicauit, debere abstinere, & in dubijs tutius esse putare se irregularem. Rursus cap. significasti. 2. de homic. quidam presbyter percussit latronem fossorio quodam, alij superuenientes occiderunt, ignorabatur factum an illius presbyteri vulnus lethale esset nec ne; si enim esset, contraheret irregularitatem; si vero non esset, nullatenus. In dubio igitur facto, Pontifex decernit esse reputandum irregularem; minus enim periculum est abstinere, etiam si non sit irregularis, quàm celebrare, si irregularitatem contraxit; hinc est, vt in dubio facti debeat vnusquisque apud se, & in foro animæ potius se irregularem existimare. Hæc distinctio sic à nobis exposita, & exemplis illustrata adhuc limitanda videtur, ne antiquos Doctores in toto rejiciamus. In primis Innoc. & Panormit. & alij eos sequentes agebant de dubio facti: nam de dubio iuris constans, & recepta erat doctrina, neminem iudicandum irregularem, nisi vbi irregularitas iure habetur expressa. In dubio ergo facti Innoc. pronulit, non debere Iudicem reputare irregularem. Panormit. vero vsus est distinctione fori contentioso, aut fori pœnitentialis, quam distinctionem existimo non esse omninò repellendam. nam pœna duplex est, vna quæ concernit periculum animæ, qualis est prohibitio, ne celebret presbyter irregularis, aut promoueatur, si nondū est promotus: Altera est, quæ non concernit periculum animæ, qualis est priuatio beneficiorum obtentorum; hæc enim non concernit periculum animæ; nam irregularis potest retinere beneficia ante obtenta, donec priuetur; & si non priuatur, non est periculum animæ, quale est, si irregularis existens promoueatur, aut ordinetur sine dispensatione. Dico ergo, in foro contentioso, vbi agitur de pœna imponenda, vbi nullum est periculum animæ, esse verissimam doctrinam Innocent.

& Pa-

& Panorm. non enim vbi dubium est, an aliquis sit irregularis, debet priuari beneficijs; est enim contra naturalem equitatem, vbi incertum est delictum, certam imponere poenam: vbi agitur de poena concernente salutem animæ, tunc debet in dubio reputari irregularis, quia si non reputetur, est periculum errandi contra salutem animæ, & de hoc casu sunt canones allegati, & est certa doctrina, putoque Panormitanum hanc poenam concernentem salutem animæ, appellasse poenitentiam; & forum, in quo imponitur, vocasse forum poenitentiale, & tunc eius distinctio est legitima, & optima.

De irregularitate ex defectu natalium.

CAPVT LII.

Irregularitas ex defectu natalium comprehendit omnes illegitimè natos. hi enim promoueri non possunt, d. 36. c. 1. & cap. 1. & vlt. de fili. presbyter. Quicumque ergo ex fornicatione, adulterio, stupro, sacrilegio, aliove illicito concubitu nati sunt, siue publici, siue occulti, irregulares sunt, dicitur siue occulti, vt constat ex cap. nisi cum pridem, §. non tamen propter quamlibet. de renunci. contra Castro. lib. 2. de leg. poen. qui contrarium tenuit, opponens se communis opinioni. Denique omnis illegitimus est irregularis. Esse autem hanc irregularitatem ex defectu, affirmant Hosti. Innoc. Panorm. c. nisi cum pridem, de renunc. & est communis sententia, & deducitur ex cap. accedens. de purg. canon. & cap. vlt. de fil. presb. in 6. vbi Gloss. inquit, non promouentur illegitimi, tum propter dignitatem ordinis, tum propter desertionem criminis paterni, tum etiam propter periculum incontinentiæ ex imitatione paterna, tum demum propter scandalum tamen non culpa, sed defectus est. Hæc gloss. & textus ibi. appellat defectum natalium, quamuis Gemin. can. presbyterorum d. 16. affirmet eam esse ex delicto; distinguit enim, vnam irregularitatem ex delicto proprio, alteram ex delicto alterius idem Hosti. c. 2. de aposta. Hæc tamen distinctio in hoc non est probanda: principium enim proximum est considerandum ad irregularitatem iudicandam, an sit ex delicto, an ex defectu alias cui manus abscissa est per iniquitatem alterius, esse irregularis ex delicto, quod nemo concedet. præterea si illegi-

tim